

הרב ישראל מאיר פארעצקי

בעניני יעוד

איתא במסכת קידושין דף י"ט ע"א בעי ריש לקיש מהו שמייעד אדם לבנו קטן? בנו אמר רחמנא בנו כל דהו או דילמא בנו דומיא דידיה מה הוא גדול אף בנו גדול וכו'. פירוש שבפרשת יעוד כתוב ואם לבנו ייעדנה, וקא מספקא ליה להש"ס אי בנו פירושו בנו כל דהו ואפילו קטן, או דמדמינן בנו לו, מה הוא גדול אף בנו גדול ויכול לייעד רק לבנו גדול. הרי דהגמרא נקטה לדבר פשוט דהאב בעצמו הוא גדול ומשום דכל דינה של מכירת אמה העבריה הוא רק לגדול. וצ"ע מנא לן דאין מוכרים אמה העבריה לקטן ומדוע לא? בשלמא לדעת הראשונים דס"ל דאף בדעת אחרת מקנה קטן אינו קונה מה"ת שפיר ניתא דא"א לקטן לקנות מה"ת אבל לפי אלו הראשונים דס"ל דבדעת אחרת מקנה קונה מה"ת צ"ע. (ועיין במ"מ ריש פכ"ט מהלכות מכירה, ובש"ע חושן משפט סימן רמ"ג, ובמחנה אפרים הלכות זכיה ד, ה, ו, ובקצות החושן סימן רל"ה ס"ק ד').

והנראה, דהנה איתא לעיל שם דף י"ח ע"ב ת"ש אין מוכרה לקרובים ופירש רש"י האב לבתו לקרובים שהיא אסורה עליהם דבעינן אשר לא יעדה, משום רבי אליעזר אמרו מוכרה לקרובים ושויין שמוכרה אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ופירש רש"י משום דקידושין תופסין בחייבי לאוין. הרי דדינה דמכירת אמה העבריה הוא רק כשנמכרת למי שראוי לייעדה ולכן אין מכירתה לקרובים דחייבי כריתות חלה, משא"כ בחייבי לאוין דקידושין תופסין ונחשבת לכן ראוי לייעדה. לפי"ז לכאורא יש לומר גם בקטן, דאין מוכרים לו אמה העבריה בכל אופן משום דאין קידושין לקטן, והוי אינו ראוי לייעדה בשעת מכירת האב את בתו לאמה לו, ולכן היה פשוט להגמרא שאביו של הבן הוא גדול, משום דמכירת אמה העבריה לקטן א"א. ות"ל שכן ראיתי בהגהות מצפה איתן פה שכתב כדברינו ויעו"ש"ה.

אבל כ"ז הוא רק אם נאמר דמאשר לא יעדה למדין דמוכרים אמה העבריה רק למי שהוא ראוי לייעדה בשעת מכירה, ולכן אין מוכרין לקטן דאינו ראוי לייעדה אז, ואפילו אם יהיה ראוי לייעדה כשיגדיל בתוך השש, ומשום דבעינן ראוי לייעדה

בשעת מכירה, דאל"כ הרי שפיר יכולה להיות נמכרת לקטן באופן שיגדיל תוך שש והדרא קושיא לדוכתא דמנ"ל להגמרא דהאב הוא גדול, הרי יכול להיות גם קטן ובאופן הנ"ל. אולם עיין במנחת חינוך מצוה מ"ג בא"ד שפשוט לו דלא בעינן שיהיה ראוי ליעד בשעת מכירה דוקא ומסיק דאין מוכרים אמה לקטן רק כשלא יגדיל קודם שש, אבל שפיר מוכרים לקטן שיגדיל בתוך שש. ולפי דבריו הקושיא במקומה עומדת.

אמנם עצם דין זה נסתר מגמרא מפורשת במסכת גיטין דף פ"ה ע"א, בעא מיניה רבא מרב נחמן חוץ מקידושי קטן מהו, מי אמרינן השתא מיהא לאו בר הויה הוא או דילמא אתי לכלל הויה, א"ל תניתוה קטנה מתגרשת בקידושי אביה אמאי והא בעינן ויצאה והיתה אלא אתיא לכלל הויה הכא נמי אתיא לכלל הויה. והנה גם שם בדין גירושי חוץ דקיי"ל דלא מהנו יש חילוק בין חייבי כריתות לחייבי לאוין, כדאיתא במתני' שם הרי את מותרת לכל אדם אלא לאבא ולאביך לאחי ולאחיך לעבד ולעכו"ם ולכל מי שאין לה עליו קידושין כשר, (ומשום דאין קידושין תופסין לא הוי שיור). הרי את מותרת לכל אדם אלא אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט וכו' וכל מי שיש לה עליו קידושין אפילו בעבירה פסול (ומשום דקידושין תופסין הוי שיור). ומסקנת הגמרא שם דקטן נחשב לבר הויה משום דאתי לכלל הויה, ולכן גירושי חוץ מקטן הוי גירושי שיור דלא מהנו, ואף דלא הוי שיור רק ממי שתופסין בו קידושין. הרי דקטן משום דאתי לכלל הויה נחשב לבר תפיסת קידושין. (ועיין היטב ברש"י שם ד"ה אלא אתיא לכלל הויה, ובחידושי הרשב"א שם). וכן גם הכא לגבי דין אשר לא יעדה קטן נחשב לבר יעוד ומשום דאתי לכלל יעוד. (עיין במשנה למלך הידוע, פ"ד מאישות, ה"ז, והבן). הרי מוכרח מגמרא זו דאין חיסרון של ראוי ליעד במכירת אמה העבריה לקטן דשפיר חשוב ראוי ליעד, ודלא כהמצפה איתן והמנחת חינוך שנקטו לודאי דקטן אינו בכלל ואשר לא יעדה. (ועיין היטב בדברי החתם סופר בחידושו למסכת גיטין, שם, ד"ה חוץ מזנותיך, דוק). ואין דין זה ענין להא דקיי"ל דמעות הראשונות לקידושין נתנו וכסף המכירה הוא כסף הקידושין ובעת נתינת המעות הרי הוא קטן, ואין קידושין לקטן, (אולם עיין בחזון איש, חלק אה"ע, חידושו למסכת קידושין, דף י"ט ד"ה אין יעוד אלא בגדול). דהנה רבו הפירושים במעות הראשונות לקידושין ניתנו, ורובם ס"ל דאין הכוונה דהקידושין חלין למפרע ממש וכמו במעכשיו, ועיין בחידושי רבינו חיים הלוי פ"ד מהלכות יבום וחליצה, ובשערי יושר שער ז' פרקים טז—יח, ובאבן האזל פ"ד מהלכות עבדים ה"ז, ועוד. ועיין גם במנחת חינוך הנ"ל שהוא ס"ל שהכוונה כפשוטה, שחלין הקידושין למפרע, (וכן נקט האור שמח בפ"ה מהלכות אישות הכ"ב, ובפ"ד מהלכות עבדים ה"ט"ו) שבאופן שא"א להקידושין ליחל למפרע, כבקטן, שודאי אפילו למ"ד מע"ר לקידושין ניתנו, הקידושין לא יחולו למפרע אלא מכאן ולהבא. לפי זה, לאלו הראשונים דבדעת אחרת מקנה קטן זוכה מה"ת מוכרים אמה לקטן ואף אם לא יגדיל בתוך שש, ושוב קמה הקושיא. (עיין בשיטה לא נודע למי, על הגמ' או דילמא בנו דומיא דידיה, דבריו צע"ג).

הנה עיקר בעיית ר"ל צריך ביאור, דמדוע יוכל האב לייעד לבנו קטן הרי אין קידושין לקטן. ואין לומר דהכוונה היא: בנו כל דהו והוה גזירת הכתוב שמייעד לבנו קטן, דמהיכא תיתי לן לפרש כן את הכתוב נגד הדין דאין קידושין לקטן אדרבא נאמר בנו גדול וכדינו, ועיין בפני יהושע. גם פשיטותא דהגמרא להבעיא שם דאין יעוד אלא בגדול מטעם דאין יעוד אלא מדעת אינה מובנת דלכאורה נראה דשבקינן את סברת הבעיא על הצד דאין יעוד אלא לבנו גדול ומשום דבנו דומיא דידיה ונקטינן טעם חדש דיעוד צריך דעת ואין זה מדרך הגמרא. בתוד"ה תרתי שם פירשו: דכיון שאין יעוד אלא מדעת פשיטא דאין יעוד מועיל אלא בגדול שהרי קטן לא מצי לשווי' שליח לקדש אשה, לפי זה יש להבין דאטו לא ידעו אותו הדין דקטן אינו יכול לעשות שליח גם בהבעיא. גם עצם דבריהם אלו צריכים ביאור, דלדידם כל עיקרו של דין יעוד האב לבנו הוא דהבן ממנה את האב שליח לקדש בשבילו חה צ"ע דממ"נ אם הבן הוא בעיקרו המייעד אז לייעד בעצמו ומה לו להאב בזה ואם האב הוא בעיקרו המייעד, אז לייעד האב בעצמו בלי שליחות מהבן.

ואשר נראה מכל זה דבעית ריש לקיש היא באמת שאלה בעצם הדין דהאב מייעד לבנו ובביאור דואם לבנו ייעדנה וכמו שנבאר. הנה זה ברור שבכל יעוד ישנם שני דינים ועצם מעשה היעוד נחלק לשני ענינים: (א) דין הפקעת השפחות וכמו בשש, סימנים, ושטר שחרור והיינו דע"י היעוד נסתלקה השפחות ואינה עוד אמה העבריה. (מדוייקים מאד דברי הברייתא קידושין דף י"ט ע"ב,, ונוהג בה מנהג אישות ואינו נוהג בה מנהג שפחות"); (ב) דין האישות, מעשה היעוד הוי כמעשה קידושין דעלמא ונעשית מאורסת לאדון. (אם יעוד אירוסין עושה וכדקיי"ל). ביסוד זה יש להבין את דברי התוספות דף י"ט ע"א ד"ה במלוה שיש עליה משכון שכתבו בס"ד שם בזה"ל: ונ"ל לדקדק דקסברי ר' יוסי ב"ר יהודה דעבד עברי אין גופו קנוי דאי גופו קנוי מה ענין זה אצל מלוה שיש עליה משכון אין כאן מלוה כלל אלא מקדשה בהקנאת גופה לעצמה, ומיהו י"ל דע"כ לא בהקנאת גופה שהיא קנויה לו מקדשה דאם כן איך תקדש בלא שטר שחרור ובלא הפקר עכ"ל ר"ל דאע"פ דגופה קנויה מ"מ כשמייעדה,, הקנאת גופה לעצמה", היינו הפקעת השפחות א"א להוות,, נתינת הכסף" של מעשה הקידושין דא"כ מאיזה דין יכול להפקיע את השפחות, אלא ע"כ דהפקעת השפחות,, הקנאת גופה לעצמה" הוי חלק ממעשה היעוד ושפיר יכול להפקיע את השפחות בלי שטר שחרור והפקר ומשום דזהו דינו של יעוד דהיעוד גופא מפקיע את השפחות, וכזה א"א להוות נתינת כסף הקידושין. ומה באמת מהוה נתינת הכסף? (עיין בחידושים מהגרעק"א על מסכת קידושין דף י"ט ע"א על תוד"ה במלוה, בסוף שו"ת הגרעק"א החדשות, שהקשה כן). עיין בקובץ שיעורים שהוכיח מדברי אלו התוספות דאף אם ע"ע גופו קנוי מ"מ מלבד קנין הגוף יש להאדון שעבדים וזהו שמהו כסף הקידושין עיי"ש. (ועיין במערכת הקניינים בפרק ח' באמצע מש"כ על דברי אלו התוספות).

ולפי"ז נראה בעיקר מעשה היעוד דהאב לבנו, ודאי דלגבי דין השפחות האב צריך לייעד דהא רק האב הוא האדון וה"בעלים" להפקיע את השפחות, אולם לגבי דין האישות יש להסתפק אם ההלכה דיעוד הוא דהיות דלגבי דין השפחות האב הוא המייעד ממילא דגם לגבי דין האישות האב הוא המייעד, דא"א לחלק את המעשה לשנים, וא"כ חידשה התורה שהאב בעצמו יכול גם לקדש אותה לבנו. או אפשר דזה גופא חידשה התורה דמעשה היעוד יכול להתחלק לשנים, דלגבי דין השפחות האב הוא המייעד, אבל לגבי דין האישות שאינו יכול לעשות קידושין לאחר הבן הוא המייעד, אולם הרי א"א להבן בעצמו לייעד דהרי רק האדון יכול לייעד משום דין השפחות שלו לכן הדין הוא שהאב בעצמו עושה את כל מעשה היעוד, לגבי דין השפחות מייעד בשביל עצמו ולגבי דין האישות הבן צריך לשווי' שליח לקדש בשבילו והאב בזה הוא שלוחו של הבן.

ביותר עומק נראה לומר דעצם הספק אם יכולים לחלק דיני היעוד לשנים ולומר דלגבי דין השפחות הוי יעוד של האב ולגבי דין האישות הוי בעיקרו יעוד הבן תלוי בשאלת מהות שני החלקים של מעשה היעוד, אם באמת ישנם שני חלקים נפרדים לגמרי ביעוד, ורק דבמעשה אחת שני הדינים חלים. והיינו דבהיעוד שני דברים נעשים, נסתלקה השפחות ממנה וגם היא מתקדשת להאדון, לפי"ז אף דהוי במעשה אחת אבל הם שני דברים נפרדים ויש לחלקם. או דהפשט הוא דאין שני דברים נפרדים החלים במעשה אחת, אלא דיש רק דבר אחד והיינו דיעוד הוי מעשה קידושין והגה"כ הוא דמעשה הקידושין והאישות עצמה סותרת ומפקיעה את השפחות, דהאישות והשפחות הוו תרתי דסתרי, לפי"ז א"א לחלקם דהדין אישות גופא מפקיע את השפחות של אמה העבריה.

לפי"ז נוכל לבאר היטב את בעית ר"ל וליישב את הקושיות שהקשינו. דנראה לומר דבעית ר"ל תלוי' היא בספק הנ"ל, דר"ל מסופק בעצם הדין של,,ואם לבנו ייעדנה", אם הדין הוא דהאב בעצמו הוא שעושה את כל מעשה היעוד והחידוש ביעוד הוא דהאב יכול גם לקדש לבנו, לפי"ז יכול לקדש אף לבנו קטן. והביאור הוא דאף דאין קידושין לקטן הרי מצינו למשל בדין דהאב מקדש את בתו הקטנה דשייך חלות קידושין בקטנה אז ומפני שיש לאביה רשות לקדשה יש לו הזכות לקדשה קידושין החלין עליה מה"ת. גם בקטן אם היה דין שיש לאב רשות לקדש לבנו קטן, הקידושין היו חלים לו מה"ת, ורק דזה א"א דלא מצינו דין ופרשה בתורה שיש לאב רשות לקדש לבנו קטן. זהו דבעי ר"ל מכיוון דביעוד הרי מצינו דין זה שהאב הוא המייעד לבנו גם לגבי דין הקידושין, כלומר מאחר שביעוד יש להאב רשות לקדש לבנו א"כ י"ל דלא רק לבנו הגדול אלא גם לבנו הקטן יכול לקדש (וכמו שמצינו שהאב יכול לקדש את בתו הקטנה). וזהו הפירוש של,,בנו כל דהו" היינו לא ר"ל גזה"כ אלא זה נובע מהדין של ואם לבנו ייעדנה דיכול לייעדה לבנו כל דהו אף לקטן ומשום הדין שהאב מייעד את בנו. בעצמות יוסף כאן כתב בזה"ל: בעי ריש לקיש

מהו שמייעד אדם לבנו וכו' אע"ג דבעלמא קטן אין קידושיו קידושין מבעי' ליה לר"ל כיון שזיכהו התורה לאב שיעדנו לבנו עכ"ל, והן הן הדברים שאמרנו. (אולי לזה כוון השיטה לא נודע למי בכתבו,, בנו כל דהו. ומזכא הוא דזכי רחמנא ליעד אע"ג דלאו בר קנייה הוא"). צד השני של בעית ר"ל הוא דהדין של,, ואם לבנו ייעדנה" הוא שהאב בעצמו עושה מעשה היעוד רק לגבי דין השפחות אבל לגבי דין האישות האב הוא שלוחו של הבן ובשבילו הוא מקדש. לפי"ז ודאי דאינו יכול ליעד לבנו קטן, דמאחר דאין בפרשת יעוד חידוש דין שהאב מקדש לבנו, שוב מה שנוגע לדין הקידושין, בנו הקטן הוא כדינו בכל התורה דאין קידושין לקטן וממילא אינו יכול ג"כ לעשות את האב שליח עבורו. וזהו הפירוש של,, בנו דומיא דידיה" שהדין של קידושי היעוד של הבן הוא כמו קידושי היעוד של האב והיינו דהבן בעצמו לגבי דין הקידושין הוא המייעד, ודין הבן כדין האב כבדיני קידושין בכל התורה,, מה הוא גדול אף בנו גדול".

לפי דברינו שפיר מתורצות עתה כל הקושיות ומבואר הא דבעי ר"ל דאולי מייעד אדם לבנו קטן וכמש"כ (בירושלמי ר"י סובר כן שמייעד לבנו קטן). גם מבואר המשך לשון דברי הגמרא בהפשיטותא, דהטעם דאין יעוד אלא מדעת ובנו דומיא דידיה הוה באמת אותו הטעם והם טעם אחד, והיינו דיעוד בדין הקידושין הוא באמת קידושי הבן ולא קידושי האב ולכן אין יעוד אלא בגדול. גם מבואר מה דמתחילה כאילו לא ידע הא דאין שליחות לקטן, דהספק היה בזה גופא אם יעוד הוי קידושי הבן אשר א"כ צריך הבן למנות את אביו לשליח עבורו או דהוי קידושי האב להבן. גם מבואר עיקר הדין דיעוד האב להבן לפי התוספות דהבן ממנה את האב שליח ליעוד, והקשינו ממ"נ או האב הוא המייעד או הבן? אבל לפי דברינו מבואר היטב, דלגבי דין השפחות האב צריך ליעוד אולם לגבי דין הקידושין והאישות הבן מייעד ולכן צריך למנות את אביו שליח לקדש עבורו. ושוב ראיתי בחידושי הגר"ח (מפי השמועה) שכנראה שביאר ענין יעוד קרוב למה שביארנו שלגבי דין האישות הבן עושה את האב לשליח. אאמו"ר שליט"א הראה לי שכמו כן ביאר בזרע אברהם סימן כ"ג אות ה'. (אבל עיין באבן האזל פ"ד מהלכות עבדים ה"ז).

גם לפי דברינו סרה קושייתנו על המנ"ח דלא בעי שיהיה ראוי ליעוד בשעת מכירה דוקא ויכול למכור אמה לקטן אם רק יגדיל בתוך שש, וגם על מה שרצינו לומר דקטן לעולם חשיב ראוי ליעוד ויכולים למכור אמה לקטן אף אם לא יגדיל בתוך שש, (להפוסקים דבדעת אחרת מקנה קטן זוכה מה"ת ואף במכירה) וקשה מדוע נקטה הגמרא לדבר פשוט בדף י"ט דהאדון הוא גדול. אבל לדברינו עתה, כוונת הבעיא אינה בביאור הכתוב ואם יש כאן גזירת הכתוב אלא בביאור עצם הדין של יעוד ובנו דומיא דידיה מה הוא גדול אף בנו גדול אין הכוונה לסתם היקש מה האדון צריך להיות גדול אף בנו צריך להיות גדול (אשר לפי"ז היה מוכרח מן הגמרא דהאדון צריך להיות גדול) אלא הכוונה שדין יעוד להבן הוי כדין יעוד האב

לעצמו והיינו שגם הבן הוא המייעד כמו שאביו ביעודו לעצמו הוא המייעד ולכן צריך להיות גדול. לפי"ז אין שום משמעות בהגמרא פה דהאב צריך להיות גדול ושפיר יכולים לומר דמוכרים אמה לקטן. (ועיין באבני מילואים סימן א' על השיטה כמעט יחידאה של הר' יצחק ב"ר יהודא (ברזילי) דהאב מקדש לבנו קטן ומה שקשה ע"ז מסוגייתנו ותירוציו ועיין בציץ אליעזר חלק י"א סימן פ"ג מה שכתב בזה).

באור שמח פ"ד מהלכות עבדים הלכה ח' פירש את דברי הרמב"ם שם שכתב: ואם מת האדון אין בנו יכול ליעדה לו בזה"ל: כיון דבנו גדול ומדעתו מיעדה לבנו למה לא כתוב ואם בנו (בלי למ"ד) ייעדנה, לזה פירש משום דאם מת האדון אינה עובדת הבן ואינו מיעדה רק כשהיא ברשות אביו לכן כתוב ואם לבנו ייעדה ופשוט. לפי מה שכתבנו לשון הכתוב מדוייק מאד דאף דהבן עושהו להאב לשליח ליעדה לו אבל זהו רק לגבי דין הקידושין והאישות, אבל לגבי דין השפחות האב בעצמו הוא המייעד ורק הוא עושה את מעשה היעוד המפקיע את השפחות ולכן הלשון „לבנו" ייעדנה ולא בנו שהיה משמע שרק הבן הוא המייעד.

הנה בעיקר דינא דהאב מייעד לבנו כבר הבאנו לעיל את דברי התוספות דהבן עושה את האב לשליח ליעד עבורו, וביארנו דמצד דין השפחות האב הוא העושה את מעשה היעוד אבל מצד דין האישות והקידושין הבן הוא העושה מעשה הקידושין ובוה האב הוא שלוחו של הבן. הנה הרמב"ם פ"ד מהלכות עבדים ה"ז כתב בזה"ל: וכיצד מיעדה לבנו אם היה בנו גדול ונתן רשות לאביו ליעדה לו הרי האב אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לבני עכ"ל. הלחם משנה וכן בחידושי הגר"ח מפי השמועה הבינו את אלו דברי הרמב"ם שהם כדברי התוספות שהבן עושה שליח להאב לקדשה לו. אבל צ"ע מדוע דייק הרמב"ם להשתמש בלשון „רשות" בכתבו: „ונתן רשות לאביו" ולא השתמש בלשון „שליחות" ממש וכמו שכתב למשל בפ"ג מהלכות אישות הלכה י"ד „יש לאיש לעשות שליח לקדש לו אשה".

והנה באמת יש להבין את דברי התוספות דהבן עושה את האב שליח לקדש דהא הבן בעצמו אינו יכול ליעד וכמו שביארנו משום דרק האב שהוא האדון הוא „בעלים" ליעד ומדין השפחות, וא"כ איך יכול לעשות את אביו שליח והא כל היכא דאיהו לא מצי עביד שליח לא מצי משוי, ואיך יכול הבן לעשות את האב לשליח עבורו בעוד שהוא בעצמו אינו יכול ליעד. ונראה דהתוספות ס"ל דאע"ג דלגבי דין השפחות הבן אינו יכול לעשות שליח ליעדה אשר ע"ז האב הוא הבעלים ורק ע"י מעשה היעוד שלו תפקע השפחות אבל לגבי דין האישות ועל הקידושין הבן שפיר יכול לעשות את האב לשליח. הרי לפי"ד מעשה היעוד כוללת שני עניינים הפקעת השפחות וחלק הקדושין ולכן אשר לגבי הפקעת השפחות האב בעצמו הוא המייעד ואשר להקידושין הבן עושהו לשליח, ואע"ג דיעוד הוא רק

מעשה אחת, זהו חידוש דינו של יעוד דנחלק לשנים ושוב הבן מקדש ע"י אביו מצד דיני השליחות שבכל התורה. והנראה דמשום זה גופא ס"ל להרמב"ם דיעוד האב לבנו לא הוי מדין שליחות הרגילה שבכל התורה דאין שייך „שליחות" על דין וחלק הקידושין שבמעשה היעוד, אלא דגה"כ של יעוד האב לבנו וחידוש דינו הוא, דין מסויים של נתינת רשות של הבן להאב לייעד עבורו, והוא הוא דינו של יעוד דברשותו של הבן האב מייעדה לו כשלוחו. ולזה דייק הרמב"ם בלשונו: ונתן רשות לאביו. נמצא דבין להתוספות ובין להרמב"ם דין זה של יעוד הוא גה"כ ודין חדש, רק דמחולקים הם בגדר החידוש. לפי התוספות הוא חידוש בשליחות דזה שהבן עושה את אביו שליח על חלק הקידושין של מעשה היעוד מהני מדין שליחות. לפי הרמב"ם, הבן נותן רשות לאביו לקדש, והחידוש הוא דע"י נתינת רשות בלי מנוי ודין שליחות ממש, מהני ויכול האב לייעדה לבנו. ויעויין בפירוש רש"י על התורה על הפסוק ואם לבנו ייעדנה שכתב בזה"ל: האדון מלמד שאף בנו קם תחתיו לייעדה אם ירצה אביו ואינו צריך לקידושין אחרים אלא אומר לה הרי את מיועדת לי בכסף שקיבל אביך בדמיך עכ"ל. בלחם משנה וכן בחידושי הגר"ח מפי השמועה הבינו שרש"י חולק על תוספות והרמב"ם וס"ל שהבן בעצמו הוא המייעד, אבל קשה מאוד לומר כן, דמקרא מלא הוא, ואם לבנו ייעדנה, שהאב הוא המייעד, ויעויין ברבינו אליהו מזרחי על הרש"י, שפירש שרש"י בדבריו מעולם לא כוון לזה, ומסכים עם התוספות והרמב"ם, ורק כוון לדבר אחר, עיין בדברי המזרחי שם, ודוק. (שוב ראיתי בספר נתיבות שמואל חלק א' נתיב ג' אות י"א שכתב כדברינו בביאור ענין דיעוד האב את הבן, במקצת הדברים, ונהנית).